

MARTINUS NIJHOFF - UITGEVER - 'S-GRAVENHAGE

Zooeven verscheen :

HANDBOEK VAN HET BESTUUR DER KATHOLIEKE KERK

DOOR

P. J. L. M. GOULMY

1931. X en 151 blz. 8vo. Prijs f 2,40; in linnen f 3,25

INHOUD: Voorwoord. - De Heilige Stoel. - De Kardinalen. - De Patriarchen, Primaten en Legati Nati. - De Metropolitanen, Aartsbisschoppen, Suffraganen, Bisschoppen, Abten en Prelaten „Nullius”. - Apostolische Vicarissen en Prefekten, Superioren van Missies. - Ordinariissen, Apostolische Administratoren, Apostolische Visitatoren, Hulpbisschoppen. - De Lagere Geestelijkheid. - Hoe worden Bisschoppen benoemd? - Hoe wordt de geestelijkheid opgeleid? - De Orden en Kerkelijke Congregaties. - De Kerkvergaderingen en Conferenties. - De H. Kerk en de Mogendheden. - Wereldlijke Titels van Kerkelijke Hoogwaardigheidsbekleeders. - De Romeinsche Curie. - De Heilige Congregaties. - De Rechtbanken. - De Bureaux of Secretariaten. - De Commissies. - De Pauselijke Familie of het Pauselijk Hof. - De Pauselijke Kapel. - De Palatijnsche Diensten en Administraties. - De Staat van de Stad van het Vaticaan. - De Hierarchie. - Het Bisdom Rome. - DE VIJF WERELDDEELEN: I. Afrika. - II. Amerika. 1. Noord-Amerika. - 2. Centraal- of Midden-Amerika. - A. Antillen - B. Vasteland. - 3. Zuid-Amerika. - 4. Amerika in totaal. - III. Australië of Oceanië. - IV. Azië. - V. Europa. 1. Katholieke landen. - 2. Mohammedaansche landen. - 3. Orthodoxe landen. - Protestantsche landen. - 5. Algemeen Totaal van Europa. - De Vijf Werelddeelen Totaal. - Ressorten van de Oostersche Kerken. - Aanhangsel. De Heilige Tijden der Kerk. - Feestdagen. - Onthoudings- en Vastendagen. - Bijlagen. - Register.

Uit het Voorwoord:

In de dag- en weekbladen, in boeken en tijdschriften wordt zonder ophouden geschreven over de Romeinsche Curie, het Pauselijk Hof, het Pauselijke Gouvernement en alles, wat er mede in meer of minder verwijderd verband staat. Ook nemen de grootsche katholieke plechtigheden in onze dagen meer en meer toe en bladen van allerlei kleur meenen er het hunne van te moeten zeggen. Een en ander vordert een groote kennis van het fijne raderwerk, hetwelk het bestuur der Heilige Roomsche Kerk ¹⁾ nu eenmaal is. Zeer dikwijls geeft men blijk, op de inrichting van dat bestuur volstrekt geen kijk te hebben.

Wij hebben ons voor oogen gesteld, een eenigszins beknopt werk te leveren, hetwelk kan dienst doen als handboek voor scholen en cursussen en als veilige gids voor al degenen, katholieken en andersdenkenden, die met deze stof te maken krijgen.

Wij hopen en vertrouwen, dat dit werk velen van groot nut zal wezen en hun een beter inzicht zal geven in de inrichting van het bestuur der Katholieke Kerk, welke de grootste eeredienst-organisatie is, welke op de wereld bestaat.

¹⁾ Dit is de officieele titel der Katholieke Kerk blijkens tal van plaatsen van het officieele „Annuario Pontificio”.

Mijnheer,

Gelieve te zenden door bemiddeling van :

.....**exx. GOULMY, Handboek van het bestuur
der Katholieke Kerk. f 2.40 ; in linnen f 3.25**

Hoogachtend,

Adres :

Naam :

**DIE WIRTSCHAFTSETHIK DER CALVINISTISCHEN
KIRCHE DER NIEDERLANDE 1565—1650.**

*Overdruk uit
Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis N. S. Deel XXIV Aft. 2.*

DIE WIRTSCHAFTSETHIK

DER

CALVINISTISCHEN KIRCHE
DER NIEDERLANDE 1565-1650

VON

ERNST BEINS

DR. PHIL.

S-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF
1931

INHALTSÜBERSICHT

	Seite
Quellen- und Literaturnachweis.	
<i>Einleitung</i> : Das Problem und die Aufgabe	I
<i>Hauptteil</i> :	
I. Allgemeine Charakterisierung	6
II. Darstellung.	14
§ 1. Die staatliche Wirtschaftspolitik und die Ethik. .	
a) Ihre Befugnisse	15
b) Ihre Grenzen	17
§ 2. Das wirtschaftliche Gebaren des Einzelnen und die Ethik	
a) Sinn und Aufgabe des Berufs.	
1) Die soziale Tendenz in der Berufsarbeit. .	28
2) Die individualistische Tendenz in der Be- rufsarbeit.	38
3) Reichtum und Berufsziel.	40
b) Die Berufspraxis und ihre Erfordernisse . . .	
1) Der Grad der anzubietenden Arbeitsinten- sität	42
2) Die Verwaltung und Verwendung des Arbeitsertrages	44
3) Die Achtung vor dem fremden Eigen- tum: die Lehre von dem rechtmässigen Kontrakte und Preise	47
(Die Kirche und die Monopole, S. 55; die Kirche und die Frage des Zins- nehmens, S. 62)	
<i>Schluss</i> : Zusammenfassung und Ausblick	71

QUELLEN- UND LITERATURNACHWEIS.

(NUR DIE HÄUFIGER ZITIERTEN SCHRIFTEN SIND HIER ANGEFÜHRT).

Handschriften:

- 1) Kerckenraadsprotokoll der gereformeerde Gemeente te Amsterdam. I—VI (1578—1629). Ms. im Archiv der niederländ.-ref. Kirche von Amsterdam.

Druckwerke:

- 1) Acta der partik. Synoden van Zuid-Holland. 1621—45. 2 Bde. Ed. W. P. C. Knuttel. Den Haag 1908/09. (Zitiert als Knuttel.)
 - 2) Acta der prov. en part. Synoden gehouden in de noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572/1620. 5 Bde. Ed. Reitsma-Van Veen. Groningen 1892 ff. (Zitiert als Reitsma-Van Veen.)
 - 3) Acta van de Nederlandsche Synoden der 16e eeuw. Ed. F. L. Rutgers. Utrecht 1889. (Zitiert als Rutgers.)
 - 4) AMESIUS, G., Medulla Theologica. Ed. novissima. Amstelod. 1648. (I. Aufl. ca. 1620.)
 - 5) DERS., De Conscientia et eius iure vel casibus. Ed. nova. Amstelod. 1670. (I. Aufl. 1632.)
 - 6) AMSWER, D. VAN, Een christelijcke Tragedia. Die Coopman ofte dat Oordeel geheeten. 2. Aufl. Groningen 1613. (1. Aufl. 1592.)
 - 7) BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Isaak Lemaire. Studien en Schetsen IV. Den Haag 1877.
 - 8) BRANDT, G., Historie der Reformatie. I/II. Amst. 1671/74.
 - 9) Brieven uit onderscheidene kerkel. Archieven. Ed. H. Qu. Janssen u. I. I. v. Toorenenbergen. Werken der Marnix-Vereeniging: III 2; (Emden u. Delft); III 4 (Delft); III 5 (Delft u. Köln). Utrecht 1877/82. (Zitiert als Brieven II, IV, V.)
 - 10) CLOPPENBURGH, I., Christelijcke Onderwijsinge van Woeker, Interessen, Coop van Renten ende allerleye winste van Gelt met Gelt. Amsterd. 1637.
 - 11) DANAËUS, L., Opuscula omnia. Genev. 1654.
 - a) Ethices Christianae libri tres.
 - b) Physice Christiana.
 - c) Orationis Dominicae Explicatio.
 - d) In D. Pauli Priorem epistolam ad Thimoteum commentarius.
- } Seitenangabe der Zitate nach der Paginierung dieser Gesamtausgabe.
- 12) FRUIN, R., Tien jaren uit den 80-jarigen oorlog. 1882.
 - 13) GEESINK, W., De Ethiek in de Gereform. Theologie. Amst. 1897.
 - 14) HEEL, C. I. v., De Geschillen over Banken van Leening . . . in Nederland. 1858.

QUELLEN- UND LITERATURNACHWEIS

- 15) HOOFT, C. P., *Memorien en Adviezen*. I/II. Utrecht 1871 u. 1925.
- 16) *Livre Synodal contenant les Articles résolus dans les synodes des Églises wallonnes des Pays-Bas*. I. 1563/1685. La Haye 1896.
- 17) MARNIX, PHIL. DE, *Werken*. Ed. Toorenenbergen. I. Den Haag 1871.
- 18) Ders., *Werken*. Aanhangel. Haag 1878.
- 19) REES, O. v., *Geschiedenis der staathuishoudkunde in Nederland tot het einde der 18e eeuw*. 2 Bde. Utrecht 1865/68.
- 20) RIVETUS, A., *Operum Theologicorum*. I/II. Rotterd. 1651.

a) <i>Exercitationes theol. et scholast.</i>	}	Seitenangabe der Zitate nach der Paginierung der Gesamtausgabe.
b) <i>Praelectiones pleniore in cap. XX. Exodi.</i>		
c) <i>Summae Controversiarum.</i>		
d) <i>Commentarius in Hoseam.</i>		
- 21) SOMBART, *Der moderne Kapitalismus*. II 1. 2. Aufl. München 1917.
- 22) TAFFIN, J., *Vermaninghe tot liefde ende aelmoesse*. Haarlem 1591.
- 23) Ders., *Van de Merck-teecken en der Kinderen Gods*. Amst. 1590.
- 24) TEELLINCK, Max., *Grondighe Verklaringhe over de thien Gheboden*. Middelburgh 1639.
- 25) Ders., *Vrede-Predicatie*. Amst. 1648.
- 26) TEELLINCK, W., *Huysboek ofte eenvoudighe verclaringhe van de voornaemste vraegh-stucken des nederl. Catechism*. 2. Aufl. Middelburgh 1639 (1. Aufl. 1618.)
- 27) Ders., *Laetste Predicatie . . . vervattende een heylsaem onderrichtinghe voor alle Rijcke deses Werelts*. Amst. 1647. (Gehalten 1629.)
- 28) TRELCATIUS jr., L., *De brevitae vitae*. } in *Opuscula Theol. onmia*.
- 29) Ders., *Institutio*. } Amstelod. 1614.
- 30) UDEMANS, G., . . . 't geestelijck Roer van't Coopmans Schip dat is trouw bericht, hoe dat een Coopman en Coopvaerder hemselven dragen moet in syne handelinghe. 3. Aufl. Dordrecht 1655. (1. A. 1638).
- 31) VOETIUS, G., *Selectarum Disputationum Theol. pars III/IV*. Utrecht 1659/67.
- 32) Ders., *Politicae Ecclesiasticae pars I* 1, 2; III. Amstelod. 1663/76.
- 33) Vos, G. I., *Amstels kerkelijck Leven*. Amsterd. 1913.
- 34) WEBER, M., *Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus*. Ges. Aufsätze z. Religionssoziologie. 2. Aufl. Tübingen 1922.
- 35) WESTERMAN, A., *Groote christelijcke Zeevaart in XXVI Predicatie*. Amst. 1635. (1. Aufl. 1611.)
- 36) WITTEWRONGEL, P., *Oeconomia christiana*. 2 Bde. Amst. 1656/61.
- 37) *Woordenboek, Nieuw Nederlandsch Biografisch*. Ed. Molhuysen, Blok. Leiden 1911 ff. (Von uns abgekürzt als N.N.B.W. zitiert.)